Akademik Okuma Notları · TR

Susan Bassnett’in “Konumun Politikası” üzerine

Dr. Zeliha Kuruducu

18 Kasım 2020 · Doktora okuma notları · İngiliz Kadın Oyun Yazarları

Susan Bassnett, “The Politics of Location” başlıklı bölümünde küreselleşmenin ve uluslararası alışverişin tek bir Britanyalı kimliği fikrini nasıl sarstığını inceler. Ulusal ve kültürel aidiyetlerin yeniden dile getirilmesi de bu değişimde etkilidir. Britanya sahnesinde dönüşüm hem oyunculuk ve sahneleme biçimlerinde hem de malzeme seçiminde hissedilir. Bir topluluk yazılı bir oyunla yola çıkabilir ya da eserini provalarda birlikte oluşturabilir. İngiltere’ye özgü konuşma ve davranış biçimleri, Britanya’daki deneyimlerin tamamını temsil etmeye artık yetmez.

Kadın tiyatrosunun konuları da değişir. Sosyalist feminizmin gündeme taşıdığı eşit ücret, annelik ve kadın emeği gibi meseleler sahneyi şiddet, ensest, cinsel kimlik ve toplumsal cinsiyetin icrasıyla paylaşır. 1980’lerin başında gey ve lezbiyen tiyatrosu belirginlik kazanır. İcracının bedeni, feminist tartışmanın odağına yerleşir.

Galler’deki Magdalena Project, deneysel tiyatro alanında çalışan kadınların buluşup farklı ülkelerde geliştirdikleri pratikleri paylaşabilecekleri bir ortam sağlar. Kavşak imgesi burada özellikle anlamlıdır. Katılımcılar belirli bir yerde buluşur, başka yerlerde edindikleri bilgiyi getirir ve orada öğrendiklerini farklı yönlere taşırlar. Londra, Edinburgh ve Galler’deki festivaller ve bölgesel sanat etkinlikleri bu buluşmaları çoğaltır. Tiyatro ve televizyon için üretilen alternatif çalışmalar da izleyici bulur.

Televizyonun gündelik hayattaki yeri, bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler ve çokuluslu şirketlerin büyümesi, Bassnett’in 1980’ler anlatısının parçalarıdır. Uluslararası bağlar güçlenirken yerel kültürlere ilgi de canlanır. İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda’da tiyatro, edebiyat, müzik ve görsel sanatlar alanlarında etkinlikler artar. Arts Council ve British Council, kültürel üretimi ve alışverişi destekler. Başka güzergâhlar Britanya’yı Hindistan’a, Karayipler’e, Uganda’ya ve Nijerya’ya bağlar. Jackie Kay ve Meera Syal gibi yazarlar birden fazla aidiyeti eserlerine taşıyarak kültürel kimlikler arasında kurulan basit karşıtlıkları sorgular.

Liz Lochhead, İskoç kimliğini ve bu kimliğin iktidarla ilişkisini tarih ve mit aracılığıyla araştırır. Timberlake Wertenbaker, Britanyalı kimliğinin kültürel sınırların içinden ve dışından nasıl göründüğünü sorgular. Medea ve Philomela gibi öykülere dönüş, kültürel mirası başka türlü düşünme olanağı açar. Bir mit sınırları aşabilir ve sahnelendiği yerde başka bir anlam kazanabilir.

Bu tartışmada beden de bir dildir. Toplumsal cinsiyete duyulan ilgi, mekânın ve yerin nasıl kavrandığı sorusuyla kesişir. İcracının hareketleri sahnede söylenen sözleri dönüştürebilir ve sözlerin tek başına taşıyamayacağı bir anlam aktarabilir. Bölümü bir bütün olarak düşündüğümde, uluslararası bağların genişlemesiyle belirli ulusal kültürlerin güç kazanmasının aynı anda gerçekleşmesi öne çıkıyor. Farklı kültürlerin tek potada erimesi imgesine karşı Bassnett’in ele aldığı tiyatro, farklılıkların gösterim sırasında hissedilebildiği çoğul bir Britanyalılık anlayışı sunuyor.

Kaynak · Susan Bassnett, “The Politics of Location”, Elaine Aston ve Janelle Reinelt (haz.), The Cambridge Companion to Modern British Women Playwrights (Cambridge University Press, 2000), 5. bölüm.